

Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 30.11.2016 VNS 5/2016 vp

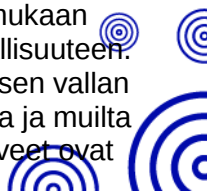
HAK; Häätäkeskuslaitoksen asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta hallintovaliokunnalle

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt 30.11.2016 Häätäkeskuslaitokselta asiantuntijalausuntoa 9.12.2016 pidettävään valiokunnan kokoukseen. Lausunnossa pyydetään arvioimaan kuinka Valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta (VNS 5/2016 vp) on otettu huomioon eduskunnan toimeksianto sisäisen turvallisuuden selonteon laatimisesta ja sen sisällöstä. Häätäkeskuslaitos lausuu eduskunnan toimeksiannon kolmannesta kohdasta, jossa hallituksen on edellytetty antavan vuoden 2017 loppuun mennessä kokonaisvaltaisen seikkaperäisen selonteon sisäisen turvallisuuden tilasta, sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja muiden toimijoiden toiminnan tuloksellisuudesta, toimintojen kehittämistarpeista ja haasteista sekä eri tehtävien edellyttämistä pidemmän tähtäimen taloudellisista voimavaroista ja muista resurssitarpeista.

Häätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan selonteossa kuvataan melko kattavasti sisäisen turvallisuuden tila turvallisuusviranomaisten näkökulmasta, turvallisuusviranomaisten tulevien vuosien resurssitarpeet sekä viranomaistoiminnan kehittämisen painopistealueet. Pienemmälle huomiolle selonteossa on jäänyt muiden kuin turvallisuusviranomaisten toiminta sekä sisäiseen turvallisuuteen osallistuvien tahojen toiminnan tuloksellisuuden kuvaaminen.

Häätäkeskuslaitoksen roolin merkittävyys keskeisenä toimijana kokonaisuusturvallisuuden kentässä ja sisäisen turvallisuuden tilannekuvan tuottajana on jäänyt selonteossa melko vähäiseksi. Häätäkeskuslaitos on hätätilanteiden osalta tiedonkulun keskipiste ja yhteiskunnan kriisinsietokyvyn näkökulmasta taho, joka yhteen sovittaa hälytysviranomaisten kiireellistä toimintaa ja huolehtii rajallisten resurssien priorisoinnista eri viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti. Häätäkeskustoiminnan sujuvuudella on suorat vaikutukset muiden turvallisuusviranomaisten toiminnan sujuvuuteen sekä kansalaisten turvallisuuden tunteeseen.

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Perustuslain mukaan jokaisella on myös oikeus elämään ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Oikeudella henkilökohtaiseen turvallisuuteen korostetaan julkisen vallan positiivisia toimintavaroja ihmisten suojaamiseksi rikoksilta ja muilta heihin kohdistuvilta oikeudenvastaisilta teoilta. Kun vastausviiveet ovat

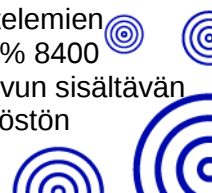
sadoissa tuhansissa hätäpuheluissa puolesta minuutista yli kymmeneen minuuttiin, nämä perustuslain antamat oikeudet eivät Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan enää täyty. Hätäkeskustoiminnan resilienssi ei ole riittävällä tasolla, kun jo normaalioloissa kesäkaudella joudutaan erilaisiin erityistoimenpiteisiin palvelujen ylläpitämiseksi yhteiskunnan odotusten mukaisella tasolla, eikä edes lyhytkestoiseen tilanteeseen kyetä valjastamaan riittäviä voimavaroja. Hätäkeskuslaitos katsoo, että sisäisen turvallisuuden selonteossa ei ole riittävästi tuotu esiin hätäkeskustoiminnan tai muiden sisäisen turvallisuuden osa-alueiden varautumisenäkökulmaa ja sen eri toimijoiden tarvetta suorituskyvyn nostamiseen tarvittaessa.

Yhteiskunnan varautumisenäkökulmasta Hätäkeskuslaitoksen määrärahataso on suhteellisen pieni sen rooliin nähden. Hätäkeskustoiminnan merkitys korostuu entisestään hybridisodankäynnin ja kyberturvallisuuden uhkakuvissa, joissa toimitaan pitkään sisäisen turvallisuuden viranomaisten johdolla, ennen kuin Puolustusvoimien toimivaltuuksia lisätään valmiuslainsäädännön kautta. Viranomaisten rooli varautumiseen liittyen usein unohdetaan määrärahoja mitoitettaessa ja se tehdään pikemminkin normaaliolojen keskiarvokuormitukseen perustuen.

Sisäisen turvallisuuden selonteon mukaan nykymuotoinen hätäkeskustoiminta vaatii tulevaisuudessa 600–630 henkilötyövuoden tason. Hallintovaliokunta on omassa lausunnossaan (HaVL 39/2016 vp - HE 134/2016 vp) arvioinut että Hätäkeskuslaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitamisen vaativan vastaavan resurssitason tulevina vuosina. Mittavan rakenneuudistuksen myötä Hätäkeskuslaitoksen henkilöstömäärä on vähentynyt vuosien 2011–2016 aikana 763 henkilöstä noin 580:aan. Lisäksi Hallintovaliokunta on aiemmassa lausunnossaan katsonut, että hätäkeskuspalveluiden tuottamisen minimihenkilöstömäärä tulisi olla 650 henkilötyövuotta (HaVL 39/2014 vp).

Kuten valiokunta on jo aiemmin todennut (HaVL 13/2015 vp ja HaVL 16/2016 vp), Hätäkeskuslaitoksen toimintaedellytykset ovat olennaisesti heikentyneet viime vuosien aikana. Palvelutason olennainen lasku tarkoittaa kansalaisten suuntaan muun muassa lisääntyneitä kuolemantapauksia ja merkittävien omaisuusvahinkojen määrän kasvua. Vuoden 2016 osalta arviona on, että Hätäkeskuslaitos ei tule saavuttamaan sille asetettuja tulostavoitteita mm. hätäpuheluiden vastausaikojen osalta. Tämä on ensimmäinen kerta lähes 10 vuoteen, kun virasto ei saavuta asetettuja tulostavoitteita vastausaikojen osalta.

Vuoden 2016 ensimmäisen kolmen neljänneksen perusteella Hätäkeskuslaitoksen tehtävämäärä tulee vastaamaan edellisen vuoden tasoa. Nykyisillä resursseilla hätäkeskuspäivystäjien vuosittain käsittelemien hätäilmoitusten määrä on kasvanut parissa vuodessa noin 10% 8400 tehtävän tasolle. Hätäkeskuslaitos katsoo tehtävämäärän kasvun sisältävän riskejä paitsi sairauspoissaolojen kasvulle, mutta myös henkilöstön ammatillisen osaamisen ylläpidolle.

Sisäisen turvallisuuden selonteossa nostetaan hätäkeskustoiminnan osalta tulevien vuosien kehityskohteiksi häiriöttömän hätäkeskustoiminnan turvaaminen sekä hätäkeskustoimintaan liittyvien yhteistyöprosessien kehittäminen. Häiriöttömän hätäkeskustoiminnan yhtenä edellytyksenä kuvataan verkottuneen toimintamallin luominen ja käyttöönottoaminen niin hätäkeskusten kuin hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten välillä. Selonteon mukaan verkottuneen toimintamallin mahdollistaa uusi hätäkeskustietojärjestelmä ERICA. Lisäksi uuden tietojärjestelmän katsotaan olevan avainasemassa tulevaisuudessa hätäkeskustoimintaan liittyvien yhteistyöprosessien kehittämisestä.

Hätäkeskuslaitoksen uusi tietojärjestelmä (ERICA) otetaan tämän hetken suunnitelman mukaan käyttöön vuonna 2017. Järjestelmän käyttöönoton myötä se edistää pitkällä aikavälillä palvelujen laatua ja luotettavuutta, mutta ei kuitenkaan poista riittävien henkilöresurssien tarvetta. Riittävien henkilöresurssien turvaamiseen eivät riitä pelkästään määräraha-kehysten korjaukset, vaan myös koulutusjärjestelmää, joka on aiheuttanut akuutin päivystäjäpuulan, on korjattava vastaamaan tarpeita. Päivystyskelpoisuuden omaavien henkilöiden riittävyys sekä ruotsinkielisen palvelutason varmistaminen ovat olleet pysyviä haasteita koko viraston historian ajan.

Hätäkeskuslaitos katsoo että hätäkeskustoiminnan tulevien vuosien kehittämiskohteeksi tulisi nostaa myös viestintäteknologian nopea kehittyminen sekä sen entistä parempi hyödyntäminen toiminnassa. Teknologinen kehitys on nopeaa ja Hätäkeskuslaitos on pyrkinyt olemaan alallaan digitaalisten palveluiden kehittämisen eturintamassa. Tästä on hyvänä esimerkkinä hieman yli vuodessa n. 800 000 latausta saavuttanut 112 Suomi -älypuhelinsovellus, joka on myös palkittu Autoilun turvallisuustekona vuonna 2016. Hätäkeskuslaitos on lisäksi kehittämässä tulevan verkostonsa nykyaikaista johtamistoimintaansa ja erillinen johtokeskus käynnistää toimintansa vuonna 2017, edistään mm. tiedonkulkua eri viranomaisten välillä ja parantaa myös kansalaisten tilannetietoisuutta monikanavaisella ja proaktiivisella viestinnällä. Vastaavien palvelumuotojen kehittämiseen on oltava jatkossakin mahdollisuus, koska hätäkeskuspalvelut ovat keskeinen viranomaisasioinnin muoto yhteiskunnassa. Hätäkeskuspalveluiden luotettavuus on keskeisiä tekijöitä myös ihmisten turvallisuudentunteen muodostumisessa.

Tulevien vuosien alenevasta määräraha-kehyksestä johtuen Hätäkeskuslaitos joutuu jatkamaan vuonna 2017 sopeutustoimia sekä lykkäämään investointeja. Mm. rekrytointiongelmista johtuen vuodelle 2017 on kertynyt siirtyvää erää, jonka turvin kyetään säilyttämään vielä vuotta 2016 vastaava palvelutaso. Vuodesta 2018 alkaen resurssien taso uhkaa kuitenkin joutua sellaiselle tasolle, mikä uhkaa merkittävästi yhteiskunnan kriisinsietokykyyn keskeisesti liittyvän prosessin - auttamisen ketjun - toimintaa.

HÄTÄKESKUSLAITOS
NÖDCENTRALSVERKET

Lausunto

HAK-169330 4 (4)

00.00.02

HAK-2016-993

Ohjaus- ja ennakointiosasto

8.12.2016

Hätäkeskuslaitoksen johtaja

Martti Kunnasvuori

Johtaja, hätäkeskuspalvelut

Marko Nieminen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Hätäkeskuslaitos 08.12.2016 klo 09:29. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi
todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Jukka Aaltonen

Teemu Lehti

Osoite | Address
Hätäkeskuslaitos
PL 112, FI-28131 PORI

Nödcentralsverket
PB 112, FI-28131 BJÖRNEBORG

Puhelin | Telefon
+358 (0)295 480 112

Faksi | Telefax
+358 (0)295 411 800

E-mail
hatakeskuslaitos@112.fi

etunimi.sukunimi@112.fi
forstnamn.efternamn@112.fi

www.112.fi